

**Przykładowy arkusz egzaminacyjny
z przedmiotów przyrodniczych**

JĘZYK POLSKI

Liczba punktów: 33

Katarzyna Andryszewska

Tekst do zadań 1.–5.

Joseph Conrad, *Jądro ciemności* (fragment)

Otóż, kiedy byłem małym chłopczykiem, miałem namiętność do map. Wpatrywałem się godzinami w południową Amerykę i Afrykę lub Australię, pogrążając się we wspaniałościach odkrywczych podróży. W owych czasach było jeszcze wiele miejsc pustych na ziemi, a jeśli które z nich wydawało mi się na mapie szczególnie ponętne (ale one wszystkie tak wyglądają), kładłem nań palec i mówiłem: „Pojadę tam, jak dorosnę”. Pamiętam, że biegun północny należał do tych miejsc. No, nie zjechałem tam jeszcze, a teraz już próbować nie będę. Czar przysł. Inne znów miejsca były rozrzucone w okolicach równika i po wszelkich szerokościach geograficznych obu półkul. Zwiedziłem niektóre a nich i... no, nie będziemy o tym mówili. Ale było tam jedno — największe, najbardziej puste, że tak powiem — do którego ciągnęło mnie najsilniej.

Prawda, że w owej chwili to miejsce nie było już puste. Od czasów mego dzieciństwa wypełniły je rzeki i jeziora, i nazwy. Przestało być próżną przestrzenią pełną rozkosznej tajemnicy — białą plamą, budzącą w chłopcu wspaniałe marzenia. Przeobraziło się w miejsce, gdzie panuje mrok. Ale była tam przede wszystkim jedna rzeka, wielka, potężna rzeka, którą się oglądało na mapie, podobną do olbrzymiego, wyciągniętego węża, z łbem w morzu, z tułowiem wijącym się poprzez rozległą krainę, z ogonem zagubionym w głębi lądu. A gdy przyglądałem się mapie przez okno wystawy, przykuwała mnie ta rzeka, jak wąż przykuwa wzrokiem ptaszka — niemądrego, małego ptaszka.

(Cytat za: www.wolnelektury.pl)

Zadanie 1. (0–1)

Dokończ zdanie. Wybierz właściwą odpowiedź spośród podanych.

Narrator w tekście stwierdza, że biegun północny był miejscem, do którego

- A. nie warto się nawet wybierać.
- B. wkrótce pojedzie.
- C. chciał się wybrać jako dziecko.
- D. nie pojedzie, bo nie jest atrakcyjne.

Zadanie 2. (0–1)

Oceń prawdziwość podanych zdań. Zaznacz P, jeśli zdanie jest prawdziwe, lub F, jeśli jest fałszywe.

1.	Autor i narrator opowiadania to ta sama osoba.	P	F
2.	We fragmencie opowiadania J. Conrada narrator wypowiada się w trzeciej osobie.	P	F

Zadanie 3. (0–1)

Dokończ zdanie. Wybierz właściwą odpowiedź spośród podanych.

Osoba wypowiadająca się w tekście najbardziej chciała zobaczyć

- A. białą plamę.
- B. wielką rzekę.
- C. olbrzymiego węża.
- D. mapę na wystawie.

Zadanie 4. (0–1)

Uzasadnij, że bohatera opowiadania od najmłodszych lat interesowały podróże.

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

Zadanie 5. (0–1)

Wybierz szereg, który zawiera tylko wyrazy pokrewne do wyrazu „podróż”.

- A. podróż, rejs, wędrówka
- B. podróż, przygoda, przejażdżka
- C. mapa, podróż, kompas
- D. podróż, podróżnik, podróżować

Tekst do zadań 6.–10.

Tadeusz Boy-Żeleński, *Pochwała wieku dojrzałego* (fragment)

A cóż dopiero w podróży!
Żadna chwila się nie dłuży;
Łąd, czy morze, ty bez przerwy
Zawsze masz spokojne nerwy;
Nie zachodzisz nigdy w głowę,
Jak blisko miasto portowe;
Nie stajesz calutki w pasie
Przy podejrzanym anonsie;
Bez żadnej myśli ubocznej,
Jak prosty świadek naoczny,
Badasz sobie obce kraje,
Zwyczaj i obyczaj,
Oglądasz domy, ulice,
Zwiedzasz śliczne okolice,
Bez kłopotów, bez przykrości,
Bez dwuznacznych znajomości:
Nie zrozumie ta dzicz młoda,
Co to za wściekła wygoda.
(Cytat za: www.wolnelektury.pl)

Zadanie 6. (0–1)

Wybierz właściwą odpowiedź spośród podanych.

Które z poniższych par wyrazów nie dotyczą podmiotu lirycznego?

- A. nostalgia, melancholia
- B. radość, zadowolenie
- C. szczęście, humor
- D. frajda, przyjemność

Zadanie 7. (0–1)

Dokończ zdanie. Wybierz właściwą odpowiedź spośród podanych.

Z wiersza wynika, że

- A. autor lubi podróżować.
- B. narrator miał kłopoty i przykrości podczas wyprawy.
- C. osobę mówiącą w wierszu cieszą podróże.
- D. podmiot liryczny występuje w roli badacza.

Zadanie 8. (0–1)

W tabeli podano przykłady środków poetyckich występujących w wierszu.

Zaznacz T (tak) lub N (nie) w zależności od tego, czy poprawnie określono rolę danego środka poetyckiego w utworze.

Lp.	Środek poetycki	Rola w utworze	T	N
1.	Epitet: „myśli ubocznej”	Uwydatnia cechy opisywanego pojęcia.	T	N
2.	Metafora: „nie zachodzisz nigdy w głowę”	Podkreśla konieczność zastanowienia się nad istotą problemu.	T	N

Zadanie 9. (0–2)

Nawiązując do treści wiersza, ułóż dwa zdania, w których rzeczownik „podróż” zastosujesz w roli:

9.1. podmiotu.

.....

.....

9.2. dopełnienia.

.....

.....

Zadanie 10. (0-1)

Dokończ zdanie. Wybierz odpowiedź A lub B i jej uzupełnienie 1., 2. lub 3.

Wiersz Tadeusza Boya-Żeleńskiego jest przykładem

A. wiersza białego	i	1. nie występują w nim rymy.
B. wiersza rymowanego		2. występują w nim rymy parzyste (sąsiadujące).
		3. występują w nim rymy krzyżowe (przeplatane).

Tekst do zadań 11.–15.**Edmondo de Amicis, Serce (fragment)**

Podróż trwała trzy dni i cztery noce, a była jednym wielkim zdumieniem dla naszego małego wędrowca. Trzy dni i cztery noce spędził na tej olbrzymiej, pełnej zadziwiających widoków rzece Paranie, wobec której nasza Po — też przecie duża rzeka — drobnym jest strumyczkiem zaledwie, a której długość przewyższa długość Włoch cztery razy wziętą.

Barka posuwała się z wolna, płynąc mozolnie pod falę tych wód niezmiernych. To mijała podłużne wyspy, niegdyś tygrysów i węzów siedliska, teraz uprawne, pokryte plantacjami pomarańcz gaje; to przesuwała się przez kanały tak wąskie, iż zdawało się niepodobieństwem, aby z nich wyjść mogła; to wypływała na szerokie wodne roztocze mające pozór wielkich, cichych jezior. A potem znów inne wyspy i znowu kręte kanały skroś archipelagu, wśród ogromnych gąszczów dzikiej roślinności. Te brzegi, te wody samotne szeroko rozlane, czyniły niekiedy wrażenie jakichś nowych światów, na które ta uboga barka przedzierała się pierwsza od stworzenia ziemi. A im się posuwali dalej, tym ta potworna rzeka straszniejszą się zdawała biednemu Markowi.

(Cytat za: www.wolnelektury.pl)

Zadanie 11. (0–1)

Dokończ zdanie. Wybierz właściwą odpowiedź spośród podanych.

Rzeka, która posuwała się barka,

- A. nie miała wysp.
- B. miała urwiste brzegi.
- C. zdawała się niewielkim strumykiem.
- D. płynęła przez urozmaicone tereny.

Zadanie 12. (0–1)

O czym świadczy tak dokładny opis podróży przedstawiony we fragmencie tekstu? Zaznacz P przy poprawnej odpowiedzi.

- A. O dobrej znajomości geografii Włoch. P
- B. O tym, że narrator był uważnym obserwatorem. P
- C. O tym, że wędrowiec lubił pływać. P

Zadanie 13. (0–1)

Dokończ zdanie. Wybierz właściwą odpowiedź spośród podanych.

Zdanie: „Podróż trwała trzy dni i cztery noce, a była jednym wielkim zdumieniem dla naszego małego wędrowca”

- A. to przykład zdania złożonego współrzędnie łącznego.
- B. to przykład zdania złożonego współrzędnie przeciwstawnego.
- C. to przykład zdania złożonego współrzędnie rozłącznego.
- D. to przykład zdania złożonego współrzędnie wynikowego.

Zadanie 14. (0–1)

Dokończ zdanie. Wybierz właściwą odpowiedź spośród podanych.

Wyraz „mozolny” oznacza

- \endash łatwy.
- \endash niewymagający dużego nakładu pracy.
- \endash wymagający wiele wysiłku.
- \endash trudny do przewidzenia.

Zadanie 15. (0–1)

Dopisz dwa synonimy wyrazu „barka”.

Tekst do zadań 16.–21.

Adam Mickiewicz, *Pan Tadeusz* (fragment)

«Jak mamę kocham — rzekła — czy to, panie bracie,
Jest w tym sens jaki, czy wy Boga w sercu macie?
To myślisz Tadeusza zostać dobrodziejem,
Jeśli młodego chłopca zrobisz grykosiejem?
Świat mu zawiążesz! wierz mi, kłąc was kiedyś będzie!
Zakopać taki talent w lasach i na grzędzie!
Wierz mi, ile poznałam, pojętne to dziecię,
Warto, żeby na wielkim przetarło się świecie.
Dobrze brat robi, gdy go do stolicy wyśle,
Na przykład do Warszawy? Lub wie brat, co myślę...
Żeby do Peterburka? Ja pewnie tej zimy
Pojadę tam dla sprawy; razem ułożymy,
Co zrobić z Tadeuszem. Znam tam wiele osób,
Mam wpływy: to najlepszy kreacyi sposób.
Za mą pomocą, znajdzie wstęp w najpierwsze domy,
A kiedy będzie ważnym osobom znajomy,
Dostanie urząd, order; wtenczas niech porzuci
Służbę, jeżeli zechce, niech do domu wróci,
Mając już i znaczenie, i znajomość świata.
I cóż brat myśli o tym?» — «Jużci, w młode lata —
Rzekł Sędzia — nieźle chłopcu trochę się przewietrzyć,
Obejrzeć się na świecie, między ludźmi przetrzeć;
Ja za młodu niemało świata objechałem

(Cytat za: www.wolnelektury.pl)

Odpowiedzi i komentarze do testu:

Zadanie 1. C.

Z tekstu wynika, że narrator, będąc dzieckiem, chciał się wybrać na biegun północny.

Zadanie 2. 1. F, 2. F.

Autor to twórca tekstu, a narrator to osoba opowiadająca o wydarzeniach przedstawionych w książce. W opowiadaniu narrator wypowiada się w pierwszej osobie liczby pojedynczej.

Zadanie 3. B.

Narrator pragnął zobaczyć wielką rzekę – do tego miejsca ciągnęło go najbardziej.

Zadanie 4.

Przykładowa odpowiedź:

Bohater opowiadania już jako małe dziecko wodził palcem po mapie i marzył o odwiedzeniu przeróżnych miejsc na kuli ziemskiej. Przyglądał się lądom na mapach i planował podróże.

Zadanie 5. D.

Wyrazy pokrewne to wyrazy, które mają wspólną cząstkę, nazywaną rdzeniem.

Zadanie 6. A.

Podmiot liryczny cieszy się na myśl o podróżach. Dają mu one wiele radości i frajdy.

Zadanie 7. C.

Osobę mówiącą w wierszu cieszą podróże.

Zadanie 8. 1. T, 2. N.

Epitet uwydatnia jakąś cechę przedmiotu, nadaje nieco inny odcień emocjonalny, określa stosunek wypowiadającego do danego przedmiotu albo zjawiska lub tylko służy ku ozdobie. Ma więc wpływ na znaczenie określanego wyrazu.

Metafora, inaczej przenośnia, to językowy środek stylistyczny, w którym obce znaczeniowo wyrazy są ze sobą składniowo zestawione, przez co tworzą związek frazeologiczny o innym znaczeniu niż dosłowny sens wyrazów.

Zadanie 9.

Przykładowe zdania:

9.1. Podróż szybko minęła.

9.2. Byłem zmęczony przedłużającą się podróżą.

Zadanie 10. B.2.

Wiersz biały to rodzaj wiersza bezrymowego. Rymy parzyste (sąsiadujące) mają układ AABB, a krzyżowe (przeplatane): ABAB.

Zadanie 11. D.

Tereny, przez które płynęła rzeka, były bardzo urozmaicone.

Zadanie 12. B.

Narrator był bardzo uważnym obserwatorem, skoro zdołał dostrzec tak wiele elementów krajobrazu.

Zadanie 13. A.

W zdaniu złożonym współrzędnie łącznym zdania składowe opisują czynności, które współistnieją ze sobą, tzn. występują w jednakowym czasie i przestrzeni. Najczęściej występują w nim spójniki: „i”, „a”, „oraz”, „ani”, „ni”, „jak”, „też”, „jakże”, „także”, „tudzież” lub występuje połączenie bezspójnikowe (przecinek).

Zadanie 14. C.

Wyraz „mozolny” oznacza ‘wymagający wiele wysiłku, pochłaniający siły i czas; pracochłonny, wyczerpujący, żmudny’.

Zadanie 15.

Łódź, statek.

Zadanie 16. 1. F, 2. F, 3. 3. P.

W tekście nie ma mowy o dużych umiejętnościach wychowawczych Telimeny. Ale interesowała się ona podróżami, które miały pomóc w nabyciu światowej ogłady i wyrobieniu odpowiednich znajomości.

Zadanie 17. 1. F.

Telimena zaproponowała, by wysłać Tadeusza np. do Warszawy lub Petersburga.

Zadanie 18. A. 2.

Ważne! Zaimek rzeczowny (tzw. zamiennik rzeczownika) może występować w zdaniu w roli dopełnienia.

Zadanie 19. A.

Wyrażenie przyimkowe tworzy przymek (jako niesamodzielna część mowy) plus rzeczownik w odpowiedniej formie.

Zadanie 20. C.

Każde z powiedzeń dotyczy podróży, ale tylko „Podróże kształcą” dotyczy przytoczonego fragmentu tekstu.

Zadanie 21.

Przykładowa odpowiedź:

Warto, by młody człowiek mógł często wyjeżdżać. Podróże pozwalają bowiem poznać świat, sprawdzić się w nowym otoczeniu i sytuacjach, zobaczyć, jak żyją inni. Przyszłość Tadeusza miała być związana z prowadzeniem gospodarstwa rolnego, a co za tym idzie – z koniecznością doglądania co-dziennych prac. Nie wiadomo, czy znalazłby wtedy czas na podróże.

Zadanie 22.

Przykładowa odpowiedź:

Podróż to przemierzanie drogi, podążanie do jakiegoś miejsca; przemieszczanie się, często po rozległych terenach. Podróżowanie to odwiedzanie wielu obszarów, czasami w poszukiwaniu czegoś. Zdobywanie nowych wiadomości, osiągnięcie zamierzonych celów, poznawanie nowych ludzi. Podróże przede wszystkim kształcą.

Przekonał się o tym na pewno Odyseusz, opisany przez Homera w słynnej „Odysei”. Bohater ten, po skończonej wojnie trojańskiej, pragnie drogą lądową wrócić do domu, do rodzinnej Itaki. Nie jest to jednak proste i bezpieczne, ale bywa ciekawe i kształcące, o czym świadczą przygody Odyseusza. Jedną z najciekawszych z nich to pobyt na przyładku Lotofagów, gdzie Odyseusz spotyka ludzi żywiących się rośliną po-wodującą utratę pamięci. Tam uczy się wielu nowych rzeczy i zdobywa nowe doświadczenia.

Podróż wpisana jest również w życie byłego powstańca, Skawińskiego, którego opisał w swej noweli pt. „Latarnik” Henryk Sienkiewicz. Skawiński, tułając się po świecie, cały czas tęsknił za ojczyzną, za Polską. Podróże nauczyły go wiele, jednak cały czas niosły ze sobą niedosyt, ponieważ żadne miejsce nie dało mu namiastki prawdziwego domu.

Podobnie Mały Książę, zmęczony chwiejnością uczuć róży, którą pielęgnuje na swojej planecie, po licznych podróżach czuje, że jego prawdziwe miejsce to jego dom. Najpierw jednak zostawia daleko za sobą swoją małą planetę i rozpoczyna wędrówkę po wszechświecie w poszukiwaniu prawdziwej przyjaźni. Kolejno odwiedza planety, na których żyją różne postaci: Król, Próżny, Pijak, Bankier, Latarnik i Geograf. Chce się z nimi zaprzyjaźnić, ale oni go odrzucają, są zbyt pochłonięci swoimi sprawami. Tego, czym jest prawdziwa przyjaźń, dowiaduje się dopiero na Ziemi. Wędrówka Małego Księcia, chociaż zakończona w trudnych okolicznościach, była dla niego bardzo ważna. Przez kontakt z innymi dopiero określił on, kim jest i do czego dąży.

Również my na co dzień, na przykład w czasie podróży do szkoły, codziennie zdobywamy nowe doświadczenia, kształcimy się. Nabywamy wielu umiejętności: orientujemy się w terenie, uczymy się, jak załatwiać różne sprawy (na przykład bilet miesięczny), jak zachować się, gdy do autobusu czy po-ciągu wchodzi osoba potrzebująca naszej pomocy. Opowieści innych osób dostarczają nam też wielu informacji o innych miejscach, krajach ludziach. Dlatego uważam, że podróże na-prawdę kształcą.